

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Iva Svobodová

NÁZEV PRÁCE: Limity občanské neposlušnosti

OBOR STUDIA: Učitelství pro střední školy – základy společenských věd

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Ze zadání i anotace lze vyčíst, že hlavním cílem diplomové práce je interdisciplinární analýza konceptu občanské neposlušnosti – konkrétněji má text ambici vymezit její definici, popsat vybrané historické i současné příklady u nás i v zahraničí a konečně zhodnotit etickou přípustnost takového aktu.

Po přečtení práce je možno konstatovat, že první dva cíle se naplnit podařilo a autorka se jim systematicky a rozsáhle věnovala. K vymezení obsahu pojmu občanská neposlušnost dochází v kapitole č. 1 a 2 a činí se tak mj. i prostřednictvím identifikace centrálních rysů, které autorka vyseletovala z velkého množství tematicky zaměřené literatury. Podle autorky (jak sama poznamenává v závěru: jde pouze o jeden možný úhel pohledu a nikoli definitivní odpověď – s. 63) představuje občanská neposlušnost vědomé překročení zákona s odkazem na příkaz vlastního svědomí, při němž je v liberálních režimech použití násilí přípustné pouze ve vztahu k materiálním statkům (v neliberálních poté jako krajní řešení i vůči vrcholným představitelům totalitní vlády). Současně se ke svým činům aktér musí přihlásit veřejně a hájit je v komunikaci s dalšími mocenskými orgány a veřejností (součástí toho je i přijetí trestu jako důkaz ochoty podléhat právním normám).

Ohledně zařazení jednotlivých prvků (event. o zcela konkrétní podobě, jakou mají mít) existuje polemika, kterou autorka zachycuje a zpravidla doplňuje o vlastní vyjádření. Kromě těchto komentářů a glos (které je možné nalézt i u dalších podkapitol v této části práce) nicméně text neposkytuje příliš hluboký vhled do názorového světa autorky a působí především jako přehled problematiky – nutno říct, že velmi kvalitně zpracovaný a poctivě odzdrojovaný. Ostatně v tomto popisném duchu, byť s občasnými hodnotícími vsuvkami autorky, se odvíjí i třetí a čtvrtá kapitola, podrobně zachycující události občanské neposlušnosti v minulosti v USA a v současnosti v ČR. Čtenář se v nich čtivým způsobem seznamuje se sledem událostí a myšlenkovými východisky jednotlivých aktérů, zasazenými do patřičného dobového kontextu. Deskriptivní charakter těchto kapitol je do velké míry ospravedlnitelný a úroveň práce by nijak nesnižoval, kdyby na ně navázal poslední původně slibovaný segment: zhodnocení etické přípustnosti občanské neposlušnosti. Tato potenciálně nejzajímavější a filozoficky nejhodnotnější (zároveň nejnáročnější) část ale v práci nakonec není. Čtenář se proto může cítit částečně ochuzen o určitou přidanou hodnotu, neznamená to ale, že by to, čemu se text skutečně věnuje – vymezení obsahu pojmu občanské neposlušnosti – bylo samo o sobě malým či nedostatečně ambiciózním úkolem.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Pokud jde o gramatickou stránku textu, nemám námitek, stejně tak stylisticky se jedná o zdařilou práci. Celkově je formální úprava v pořádku, možná s místy ne úplně standardní dělbou do odstavců (některé odstavce mají třeba jen 3 či 4 řádky, jiné představují souvislý text, přesahující celou stranu).

Míra překlepů a omylů není nijak závažná, ale práce se jim zcela nevyhnula. Leckde jde skutečně jen o drobnosti, viz např. „Hanah Arendtová“ – správně „Hannah Arendtová“ (s. 9) apod. Jinde už mohou být omyly matoucí, když se třeba v *Úvodu* (s. 2) hovoří o tom, že „*druhá kapitola analyzuje protestní jednání Afroameričanky Rosy Parksové...*“, ač ve skutečnosti to činí kapitola třetí nebo když je filozofka Kimberley Brownlee opakovaně označena za „*kanadského filozofa*“ (s. 11 a 15).

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Práce byla vybudována poctivým studiem zcela dostatečného množství primární literatury od autorů, kteří se tématem zabývali (Thoureau, Arendtová, Rawls, Dworkin, Habermas, Singer aj.) a je vhodně doplněna i dalšími zdroji a přehledovými články. Podstatnou část seznamu tvoří i publicistické texty, které mapují způsob mediálního pokrytí současných aktů občanské neposlušnosti v ČR.

Většina fundamentálních textů problematiky je dostupná v anglickém jazyce, a tak i v seznamu zdrojů převládá literatura v AJ. Způsob využití je účelný, občas sice text může připomínat mozaiku názorů převzatých z nastudovaných zdrojů a jednotlivé postřehy jsou prostě vrstveny za sebe, povětšinou ale sledují určitou linku sdělení či argumentace a je s nimi pracováno účelně.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Ze závěrečné pasáže na s. 5 se zdá, že autorka identifikuje koncept „občanské neposlušnosti“ výlučně s demokratickými režimy, ač o pár řádků předtím zase připouští její využití v nedemokratických režimech. Autorka se k tomu ještě vyjadřuje na jiných místech, ale vždy pouze fragmentárně, proto myslím, že by mohla v rámci obhajoby své stanovisko k této věci komplexněji ozřejmit a uvést, jestli (příp. jak přesně) se využití institutu „občanské neposlušnosti“ různí v demokratických a nedemokratických režimech (např. pokud jde o možnost zapojit „násilí“ či požadavek „veřejného aktu, neanonymně komunikovaného s mocenskými orgány či spoluobčany“ apod.)?

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Lze ocenit, že autorka si nevybrala žádné „automaticky generované“ téma, ale přijala nabídku vypořádat se s komplikovanou otázkou, k níž navíc v českém jazyce neexistuje příliš velká databáze zdrojů. S úkolem, který na sebe vzala, se vypořádala se ctí. Jako vedoucí-konzultant mohu dosvědčit, že o práci skutečně přemýšlela, kladla si problémové otázky s tématem související a iniciativně se stavěla i k možnosti osobních konzultací (z nichž bylo patrné, že se tématu skutečně věnuje s nasazením a že je rovněž ochotná na svoji vlastní práci nahlížet kriticky).

Snad jedinou slabinou jinak po všech stránkách zdařilého textu je skutečnost, že autorka nedostatečně utlumila svoji druhou oborovou specializaci (kromě ZSV jde o aprobaci v předmětu dějepis) a rozsáhlé pasáže věnovala historickému popisu. Činila tak pečlivě, přehledně, srozumitelně, čtivě a fakticky správně, ale bez většího kritického či analytického přesahu. O něco větší akcent na normativní zhodnocení a filozofickou reflexi by byl přínosem – absence tohoto rozměru práce je dvojnásobnou škodou vzhledem k tomu, že by splnění těchto úkolů autorka při svých schopnostech nepochybně docílila a to jistě zajímavým způsobem.

I tak jde o samostatně zpracovaný a pro čtenáře užitečný zdroj informací o konceptu občanské neposlušnosti, dovedně sumarizující velké množství existující literatury.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A-B

V Hradci Králové
06. 05. 2020

PODPIS: